

da. Hor dago, niretzat, prentsaren morrontzaren seinale argi bat.

J.T. Salas jaunak proposatu duen «antiterrorismo militante» hori biziki ongi ezkontzen da Plan ZEN delakoan prentsaren bidez lortu nahi denarekin. Prentsarako jokabide- eta kontsigna-pila dago han. Benetan irakurgarria ZEN horren boskarren kapitulua: «Acción psicológica».

Prentsaren agintearrekiko morrontza honek betiko zulotik ez garela irten erakusten du. Frankismoaren garaiko «consignas» eta «notas de inserción obligatoria» haietatik gaurko jokabidera jauzi koalatiborik ez dagoela esango nuke ia-ia. Hain berdinak dira ondorioak... «Notas policiales» horiek orain ez direla obligaziozkoak? Eta zer axola dio, izpiritu berarekin hartzen baditugu? «Antiterrorismo militante» horrek jokabide hori proposatzen du, azken batean. 1940 inguruan, pentsaera ofiziala ispilatuz, M. Prados y López jaunak idatziriko testu honek gaur indarrean dagoela ematen du:

«Todos los periódicos de España obedecen ya a las mismas consignas, al mismo desvelo de la jerarquía, al mismo plan renovador y educativo. La consigna es para los periódicos luz en el horizonte, señal de seguridad, guía oportuna. La consigna única también salvando a todos del peligro del error. La censura de ahora no está inspirada por un criterio particular más o menos respetable, sino por el interés de España. Luego la Prensa española es hoy más libre que nunca (...) ■Joan Altzibar.

Nikaragua: eskualde-gatazka

Sarritan, Nikaraguaz ezker ikuspegi batetik mintzatzean, Inperialismoak hedaturiko gezur-tipoen kontra-eraginez edo, oso eskema sinpleetan oinarriturik aritzen gara, zeinek, hango errealtateari hurbiltzeko baliagarri izanik ere, karikatura bihurtu eta sinesgarritasuna galtzeko arrisku nabarmena bait dakarte.

Horietako eskema-tipo bat izaten da Dabid txikia, Nikaraguako herri ausartak errepresentaturik, Goliath tartaloaren aurrean, Somoza eta Osaba Sam-engan pertsonifikaturik. Irudiak badu irakaspenik, baina ez dakigu nondik sortu den Dabid, edo zergatik, nola, bihurtu den ausart; ez digu aztarrenik ere ematen

jakiteko zer gertatzen den haren anaiekin (edo lehengusu, edo urrutiko ahaide?) El Salvador, Honduras eta abarrekin, alegia.

Entzun dugu kontatzen ere zer-nolako sari ederrak irabazi dituen Nikaraguako herri zintzoak ongi portatu eta iraultza egin duelako: eskolak, osasuna, lurak, janariak, askatasuna... baina ezer ulertzeke segitzen dugu zergatik ukatu ote zaizkion horrelako gauza oinarritzkoak, edo zergatik eragotzi nahi ote zaien hango herriei beren bizimodua bere kasa antolatzeko eskubidea.

Lerro labur hauetan, berriro ere eskematismoan erortzeko periletan, gaurko Nikaraguar historia marko geopolitiko baten barruan kokatzen saiatuko gara, beraz krisi erregionala izanik, eta ondoren, Nikaraguak hautatu bidea, eremu haietako zatekeen aukera erreala bakarra, eta, beraz, eredugarria dela demostratzeko ahaleginak egingo ditugu.

Lehendabizi, garbi dezagun erregio kontzeptua, esanez ez dugula hemen onartzen USAko dotrinak «Caribbean Basin» izenez ezagutzen duen Mexikotik Surinamerainoko estatu handi eta txikien multzoa, baizik eta, Ertamerika eta Karibeko nazio txikiak, eta hertsikiago, istmokoak, hau da, Iparretik Hegoa, Guatemala, Belize, Honduras, El Salvador, Nikaragua, Costa Rica eta Panama. Guztira, 24 milioi biztanle, 2,03 milioi-tik 7,5 milioira biztanledun estatutan (Belize izan ezik) banaturik.

Ertamerika erregioan Estatu Batuek errealtate omnipresentea direnez, azter dezagun lehendabizi presentzia horren zergatia, eta, pentsatu ohi denaren kontra berehala ikus dezakegu USAren interes direktoak oso urriak direla. Erregioarekiko sal-erosketa guztiak, Estatu Batuek Latin Amerikarekin daukanaren % 2 besterik ez bait da. Gainera, ehuneko hori aspaldi honetan, krisi ekonomikoa, gerrak, langabezia eta beste zenbait faktore direla, gutxituz doa. Urtetik urtera mozkin txikiagoa uzten diete «errepublika bananazaleek» Ipar Amerikar enpresei.

Dena den, direktoak ez diren interesak handiagoak dira, USAren ekonomi zirkulazioan, Panamako kanala, nabigazio-bideak, itsas-portu frankoak... garrantzizkoak direnez. Hala ere, ez dago ekonomi mailan Estatu Batuen erregioarekiko jokatibidearen gakoa.

Gakoa, interes estratejiko-militarretan datza; izan ere, USAko estratejilariek «laugarren mugaldea» izendaturiko erregio honetan (Istmoa eta Karibea), 1982ko aurrekontu militar osoaren % 15 gastatu zuen Ipar Amerikak, 14 base, flota eta gainerakoak mantentzen.

Beraz, historikoki Estatu Batuek beren «atzeko patio»tzat (*Back yard*) jo duten eremu horrek, banaezinezko hegemoni

aldea osatzen du. Zerbaitegatik izan da historian zehar USAko armadaren eskuhartze zuzen gehien ezagutu duen munduko zona.

Estatu Batuen ikuspegi geopolitiko horren ondorioz, haren hegemoniari itzala egin diezaiokeen edozein politika, eta bereziki, zonako estatuen subiranotasunaren aldera jotzen duena, suntsitu egin behar da.

Hortik, Guatemalak (1954), Kubak (1959), Panamak (1964), Dominikar Errepublikak (1965), Nikaraguak (1979), Grenadak (1983), eta gaur El Salvadorrek, Guatemalak eta Nikaraguak berak egindako ahaleginak, Estatu Batuen ikuspegi inperialarekin topo egin izana. Dakigunez, Kuba eta Nikaragua izan dira oraingoz inperioak jasandako pitzadura bakarrak.

Ikuspegi horren barruan, «inperio informal» hori onartuz sortu eta garatu dira Ertamerikako eta Karibeko klase gainartzaileak, zeinek ez bait dute ahalik eta nahirik ere izan benetako burgesia nazional bilakatzeko.

«Enbaxadoreen, jeneralen, merkatarien eta errentisten inperialismoak» burgesia bizkarroia eta kemenik gabekoa osatu du. Kafea, banana, kotoia, azukrea eta beste bizpahiru produkturen esportaziotik sortutako kapitala, luxu ostentagarri eta probokatzailan finkatutako bizimodua mantentzeko erabili duen burgesia horrek, ez du inbertsio funtsezkorik egin, merkataritzan, espekulazioan eta kapital-ihesean jokatu baizik. Zer esanik ez, Estatu Batuen murrontzan izan duten botere politikoa ez dute, kasu berezi batzu salbu, beren estatuen subiranotasuna defendatzen erabili, eta, batatzeste, haien dominazio politikoak oinarri sozialik ez zuenez, zapalkuntza eta askatasun-eza izan dira erregeko politikaren ezaugarriak.

Hain lerro gutxitan adierazi beharrak, herriz-herri gertatutakoa eta oraingo estrukturak azaltzea galerazten digun arren, esan dezagun benetan harrigarria dela Istmoko herrien artean, batez ere, baina baita Karibeko nazioen artean ere, eta guztien artean, dauden berdintasun estruktural eta historikoak. Nekez aurki daiteke munduan zehar horrelako homogenotasunik duen beste erregiorik.

Eta nekez ere aurkituko dugu hemen bezain garbi demokrazia politikoa, herri-masen bizimoduaren hobekuntza eta nazio-subiranotasuna lortzeko ezintasun estrukturala, bide batez, ikuspegi geopolitiko inperial hori suntsitu beharra, demokrazia, ekitate, egonkortasun soziala eta bakerako egitura-baldintzak finkatzen hasteko.

Testuinguru honetan, Nikaraguako prozesuak neurtezinezko eredu-balioa du erregioarentzat. Somoztarren diktadurak zituena ezaugarri karikatuzkoen gainetik, ikusi dugunez, oro

har, erregioko nazio guztien antzeko egoera jasaten zuen Nikaraguak. Horregatik, iraultza demokratiko bat ezin zitekeen gera diktadura erazteaz.

Ezinbestekoa zen aurreko sistemaren armada eta Estatu-aparatu desagitea eta goitik behera berria muntatzea sandinistek egin zuten bezala. Herritarren bizimoduaren hobekuntza Nikaraguan ez da etorri kanpoko finantza-iturrien eraginez edota kapitalaren akumulazio-prozesu luze bezain inprobabletik, baizik eta herri-masen ekintza konziente eta sutsuaren eskutik: ehundaka mila gazte mobilizaturik alfabetatze-kanpainan, osasun-kanpainetan, produkzioan, beste erara funtziona dezakeen gizartearen oinarriak finkatzen hasi dira.

Oligarken ondasunak herriratzeak eta sektore publiko handi bat ekonomian martxan jartzeak adierazten duena ahanzi gabe, alor politikora mugatuz, zapalkuntza, arbitrariedade eta errepresioa guztiz nagusi ziren egoeratik libertate politikoak modu eredugarrian errespetatzen diren egoerara pasa da Nikaragua. Azken hauteskundeek bertako herritarrei baino gehiago, be-rauek egunero zilegiztatzten bait zuten prozesua beren odola eta izerdia emanetz, mundu guztiari adierazi diote iraultzak herriaren konfidantza zabala duela. Adierazpen-askatasunak, pluralismoak, erlijioekiko errespetuak eta gainerako libertateek iraultzari gaitzik ez diotela egiten egiaztatuz, erregioko herri-masen ikusmiran igo eta inperialismoaren demagogia apurtu egiten du Nikaraguako prozesu iraultzaileak.

Hain zuzen, Ipar Amerikak hain maite duen eskema, hau da, Nikaraguako prozesua Ekialdeak Mendebaldea menperatzeko daraman borrokaren episodua besterik ez dena, guztiz gezurtatua gertatzen da. Argi bait dago bai herri-intsurrekzioaren fasean bai geroko bilakaeran protagonismo osoa bertako herriak izan duela, eta kanpoko eraginak guztiz bigarren mailakoak izan direla fase guztietan. Baina USAren inperialismoak —eta ez Reaganek soilik— ezin du horrelakorik onartu, eta Nikaraguako iraultza, Kuba eta SESBen alabatzat salatuz ezkutatu nahi duena da Nikaraguakoa, inongo eskematan kokatzekotan, Ipar-Hegoa gatazkan sartzen dela, eta beraren definiziorik zehatzena, krisi erregional baten adierazpentzat ematen duena dela.

Goiago esan dugunez, Ertamerika osoa da batasun geopolitikoak, eta krisiak erregio osoa jotzen duenez, irteera ere orokorra izatera bultzatzen duten indarrak oso bortitzak dira. Ez da, beraz, kasualitatea, Guatemalan, eta, batez ere, El Salvadorren herri-iraultzak oso urrats sendoak egin baditu, ezta, Hondurasko egoera, inperialismoarentzat hain segurua izan den Costa Ricakoa bezala, puntu kritikora iristen ari bada.

Nikaraguako herriaren eta inperioko indar gerrazaleenen garraipen elektoralak bero-bero dauden une larri honetako meha-

txuek aurrera egiten badute, gatazkaren internazionalizazioak izugarrizko jauzia egingo du, Istmo osoa, gutxienez, gerra pizteko arriskuarekin.

«Vietnamgo sindromea» ez al da nahikoa izango inperioko indar faktikoei horrelako urrats arriskugarria galerazteko? Milioika hildako egin behar ote ditu herri txiki baten askatasun-nahiak? Gauza bat dago argi, alegia, mundu osoko herri-askatasun- eta bake-zaleok badugu erantzukizunik Etxe Zuriko Hitler berriaren besoa geldierazteko ahaleginetan. Nikaraguak bizi, eta libre bizi, nahi du. ■ *Antton Elozegi.*